

Lausunto

2022-01-28

VN/26950/2021
VN/26950/2021-TEM-4

Valtiovarainministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen kansalliseksi toimeenpanolaiksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa koskien luonnosta hallituksen esitykseksi laiksi Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta sekä Valtiokonttorista annetun lain 2 §:n muuttamiseksi ja tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaiseksi muuttamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö esittää seuraavat huomiot jatkovalmistelun tueksi.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Hallituksen esityksen kappaleessa 4.2 Lakiehdotuksen välittömät vaikutukset viranomaisten toimintaan otsikon alle on koottu tuki- ja muiden viranomaisten alustavia arvioita elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanosta viranomaisille aiheutuvista hallinnollisista kustannuksista vuosille 2021-2026. Taulukon luvut ja niiden muodostamisen perusteet eivät vaikuta yhteismitallisilta, joten luvut ja laskentatapa olisi syytä tarkistaa ja yhdenmukaistaa. Kootumpaa, yhteismitallista esitystapaa voisi harkita.

3 §

Esitämme harkittavaksi tukiviranomaisen selkeämpää määrittelyä. 3 §:n perustelutekstissä mainitaan ”tukiviranomaisen käsite kattaisi tilanteen, jossa valtion viranomainen käyttäisi sille valtion talousarviossa osoitettuja elpymis- ja palautumistukivälinevaroja itse toteutettavaan hankkeeseen.” Riippuen tukiviranomaisen määritelmästä esim. sisäministeriö, Maahanmuuttovirasto sekä Patentti- ja rekisterihallitus voisivat tulla mainituiksi 3 pykälän 5 kohtaa koskevassa perusteluosan tekstissä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Aleksanterinkatu 4
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.tem@gov.fi
www.tem.fi

6 §

Sisäinen valvonta on määritelty talousarvioasetuksessa (1992/1243, 69 § ja 69 a§). Sisäinen tarkastus ei riippumattoman asemansa johdosta voi tehdä viraston toteuttaman hankkeen sisäistä valvontaa, koska sisäisen tarkastuksen tehtävä ei ole valvoa vaan varmistaa, että sisäinen valvonta on luotettavaa ja riittävää. Ehdotamme 6 §:n 2 momentin perustelutekstiä muutettavan niin, että lauseesta poistettaisiin kohta: ”tai erillisen sisäisen tarkastuksen (ml. hankitut tarkastuspalvelut)”.

”Vaatimuksella korostettaisiin, ettei elpymis- ja palautumistukivälinevaroilla rahoitetun hankkeen sisäinen valvonta tukiviranomaisessa voi perustua vain hankkeesta vastuussa olevassa organisaatioyksikössä tehtävään normaaliin esimiesvalvontaan, vaan esimerkiksi organisaation toisen osaston tai ~~erillisen sisäisen tarkastuksen (ml. hankitut tarkastuspalvelut)~~ suorittamaan valvontaan.”

Lisäksi 6 §:n kohdalla tulisi vähintäänkin perusteluissa täsmentää, että tukiviranomainen käyttäessään tukemiseen elpymisvaroja pitää edelleen noudattaa siitä muualla laissa säädettyjä vaatimuksia. Esimerkiksi välittävänä toimielimenä toimiville viranomaisille on alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden toimeenpanosta annetun uuden lain (756/2021) 4 §:ssä asetettu useita viranomaista koskevia vaatimuksia, joita pitää noudattaa myös myönnettäessä tukea muusta kuin alue- ja rakennepolitiikan rahoituslähteestä.

8 §

”Ministeriön tehtävänä on valvoa, että ministeriön hallinnonalan ja toimialan tukiviranomaiset toimeenpaneuvat elpymis- ja palautumissuunnitelmaa asianmukaisesti, sekä antaa ministeriön ja hallinnonalan tukiviranomaisten myöntämistä ja itse käyttämistä tuista valtiovarainministeriölle sen asettamaan määräaikaan mennessä 4 §:n 1 momentin 4 kohtaa vastaava ministeriön johdon vahvistuslausuma.”

Hallinnonalojen ja toimialojen vastuita tulisi täsmentää sekä samalla selkeyttää ministeriöiden rooleja toimenpiteissä, joissa hallinnonalasta vastaava ministeriö voi olla eri kuin toimialaa toteuttava ministeriö. 4 §:n 2 momentissa viitataan, että valtiovarainministeriö voi antaa ministeriöille ja tukiviranomaisille määräyksiä elpymis- ja palautumissuunnitelman ja sen muutosten valmistelusta sekä tätä lakia tarkentavia määräyksiä tuen hallinnoinnin, seurannan ja valvonnan järjestämisen yksityiskohdista. Vastuunjako tulisi olla selkeä niissä tilanteissa, joissa toimenpiteestä vastaa useampi ministeriö tai virastoa ohjaa muu kuin toimenpiteestä vastaava ministeriö. Kysymys on keskeinen etenkin ministeriön johdon vahvistuslausuman kattavuuden näkökulmasta.

”4 §:n 2 momentin mukaan valtiovarainministeriö voisi antaa ministeriöille ja tukiviranomaisille määräyksiä sekä elpymis- ja palautumissuunnitelmaehdotuksen ja siihen tehtävien muutosten valmistelusta, että tarkentavia määräyksiä tuen hallinnoinnin, seurannan ja valvonnan järjestämisestä. Viimeksi mainitut määräykset voisivat koskea esimerkiksi tukiviranomaisen hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksen laatimista ja ylläpitämistä, tehtävien eriyttämisessä tukiviranomaisessa huomioon otettavia periaatteita ja ministeriön tai tukiviranomaisen johdon vahvistuslausumaan liittyviä yksityiskohtia.”

Vastuunjaon määrittely on tärkeää, jotta johdon vahvistuslausumassa jokainen toimenpide tulee huomioiduksi ja vain kerran. Yllä mainitun perusteella ohjeistuksen antaja olisi valtionvarainministeriö.

10 §

Nykyinen 10 §:n muotoilu näyttäisi siltä, että säännöskohtaisten perustelujen mukaan pykälä koskisi vain tukia, joiden määrä on vähintään 50 000 euroa ja että ”muutoin maksamisen rajoitukset vastaisivat tuen myöntämisen rajoituksia”. Ehdotetun 10 §:n sanamuodon mukaan voisi tulkita, että vain suurissa hankkeissa, joissa maksatus tapahtuu useammassa erässä, tulee varmistua uudella pyydettävällä selvityksellä siitä, ettei myöhempänäkin ajankohtanakaan asiassa ole 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuja esteitä?

Pykälän tämän hetkisen muotoilun perusteella jää myös epäselväksi onko tarkoitus, että ehdotettu 10 § koskee kaikkea lain mukaan myönnettävää tukea vai vain 9 §:n 1 momentin johtolauseessa tarkoitettua yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:ssä tarkoitettulle yritykselle tai muulle yhteisölle kuin julkisoikeudellinen oikeushenkilö myönnettävää tukea.

12 §

Tiedonsaantioikeuksista säädetään 12 §:ssä varsin kattavasti. Oikeutta saada tietoja ei kuitenkaan ole säädetty saatavaksi tuenhakijan taustalla toimivista luonnollisista henkilöistä (esim. osakeyhtiön osakkaat ja vastuuhenkilöt). Ehdotetun lain 2 §:ssä säädetään, että lausunnolla oleva lakia sovellettaisiin vain, mikäli siinä säädettäisiin toisin kuin eri tukilajeja koskevassa muussa erityislaissa säädetään. Jos tukiviranomaista koskevassa erityislaissa on säädetty laajemmasta tiedonsaantioikeudesta, koskien esim. myös em. luonnollisia henkilöitä tuenhakijana toimivan organisaation taustalla, jää epäselväksi, kumpaa tiedonsaantia koskevaa säännöstä tulee soveltaa, kun viranomainen toimii elpymis- ja palautumistukivälineen tukiviranomaisena.

13 §

Ehdotetun 13 §:n 2 momentin mukaan tukipäätöksen ehdoissa on viitattava eräiden EU-toimielinten oikeuteen tarkastaa tuensaajaa. Kansallisista tarkastusoikeuksien mainitsemista tukipäätöksessä ei säädettäisi. Säännöksen perusteluissa olisi syytä harkita korostettavaksi, että tukipäätöksen ehdoissa mainittaisiin myös muista mahdollisista tarkastajatahoista.

Kansliapäällikkö

Raimo Luoma

Johtaja

Mikko Vähä-Sipilä

VN/26950/2021-TEM-4

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: